

Terrorisme is van voorbijgaande aard

Trouw 14 juli 2006

Vakantie. Een columnist heeft dan twee keuzes: schrijfstop of doorgaan. Ik kies voor het laatste, met dien verstande dat ik mijn stukjes in het voren schrijf. Dus geen actualiteit, maar wel kwesties die de toekomstige actualiteit gaan bepalen en waar politici tijdens hun reces op kunnen kauwen.

Die stukjes gaan dus over terrorisme en ander onheil, zult u denken. Terrorisme is volgens mij van voorbijgaande aard. Als de Osama bin Ladens van deze wereld oud en der dagen zat zijn, hun politieke doelstellingen niet kunnen realiseren, zoals de stichting van een kalifaat waarin de hele moslimgemeenschap moet opgaan, en op hun zestigste zich nog steeds in vochtige holen schuilhouden, zullen ze worden gebroken en vanzelf stoppen.

Nee, ik richt mij de komende weken op de fundamentele geopolitieke veranderingen die zich momenteel voltrekken. De opkomst van China en India lijkt de traditionele, door het Westen gedomineerde wereldorde danig te gaan verstoren.

Westerse landen beschouwen zich nog steeds als het centrum van de wereld. De Chinezen deden dat in de Middeleeuwen ook, maar zij liepen technologisch, dus militair, zover achter dat zij dat onmogelijk aan de rest van de wereld duidelijk konden maken. En hun naar binnengebrachte cultuur hielp ook al niet mee. Westerse landen, aanvankelijk Spanjaarden en Portugezen, later Nederlanders, Fransen en Britten, en nog weer later Amerikanen, konden de wereld wel domineren. Kruistochten, kolonialisme, vrijhandel en de huidige militaire interventies, soms met een nobel humanitair doel, vormen allemaal één kant van dezelfde medaille.

Dat geldt ook voor het vooruitgangdenken dat ideologieën als het communisme en het kapitalisme heeft opgeleverd. Het internationale recht, met inbegrip van waarden zoals van de universele rechten van de mens en instituties als de Verenigde Naties zijn ook typisch westers. Door de opkomst van nieuwe supermachten als China komt dit allemaal onder druk. De eerste gevolgen zijn nu al zichtbaar. Neem Afrika. Veel van onze ontwikkelingshulp gaat ernaartoe, maar we verbinden hieraan wel de eis van good governance. Leiders moeten hun landen behoorlijk besturen en de mensenrechten eerbiedigen. Niks mis mee. Maar China pakt het anders aan. De hoogste leiders reizen af en aan om voor Afrikaanse landen lucratieve handels- en grondstoffendeals te sluiten, zonder gedoe over mensenrechten en good governance. Dat maakt de Chinezen populair en stelt hen in staat sluipenderwijs en ten koste van het Westen hun invloed in dat deel van de wereld uit te breiden.

Nog een voorbeeld. Het is niet goed voorstelbaar dat Iran door de Veiligheidsraad keihard wordt veroordeeld, nu China enorme gas- en oliedeals met dat land heeft afgesloten. China moet wel. Energie en grondstoffen zijn cruciaal voor het op peil houden van de economische groei die afgelopen jaar 10 procent bedroeg. Minder groei leidt tot sociale onrust en sociale onrust bedreigt de Communistische Partij, waardoor uiteindelijk de eenheid van het hele land op het spel komt te staan. Kortom, de Chinese leiders hebben een existentieel probleem. Verwacht dan niet dat een supermacht in spe het spel altijd volgens westerse regels speelt.

Macht, vooral militaire macht, gaat weer een dominante rol in de internationale betrekkingen spelen. Nu al stijgen de defensiebudgetten in Azië onrustbarend. En de westerse waarden zullen als eerste sneuvelen. 'Over wiens universele waarden spreken wij eigenlijk?', vroeg Michael Ignatieff zich af. Niet-westerse landen bewezen er altijd lippendienst aan. Ze konden ook niet anders, want de zwakke past zich aan de sterke aan. Dat wordt nu anders. Want of westerse leiders het willen of niet, er komt steeds minder ruimte voor, om met Tony Blair te spreken, een morele buitenlandse politiek. Toekomstige leiders zullen zich door nationale belangen laten leiden. Net zo als de Chinezen.

Rob de Wijk